Lietas arhīva Nr. CA-0967-19/23
ECLI:LV:RAT:2019:0715.C29331718.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2019.gada 15.jūlijā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis Mārtiņš Sviķis,
tiesnese Mairita Šķenedere,
tiesnese Ilze Ošiņa,

ar tiesas sēdes sekretāri Amandu Adamoviču,

piedaloties prasītājai /pers. A/ un viņas pārstāvei zvērinātai advokātei Guntai Vilmanei, atbildētājam /pers. B/ un tulkam /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ ar trešo personu Rīgas apgabaltiesas iecirkņa Nr.61 zvērinātu tiesu izpildītāju Intu Kešāni par laulības laikā iegūtās mantas atzīšanu par viena laulātā atsevišķu mantu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 6.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

/pers. A/ (turpmāk arī – prasītāja) cēla tiesā prasību ar precizējumiem pret /pers. B/ (turpmāk arī – atbildētājs) ar trešo personu zvērinātu tiesu izpildītāju Intu Kešāni (turpmāk arī – tiesu izpildītāja) par laulības laikā iegūtās mantas atzīšanu par viena laulātā atsevišķu mantu.

Prasības pieteikums pamatots ar Civilprocesa likuma 1.pantu, Civillikuma 100.pantu, 91.panta pirmo daļu, lūdzot tiesu atzīt transporta līdzekli /auto marka/, reģistrācijas Nr./TL numurs/, par prasītājas atsevišķu mantu un piedzīt no atbildētāja par labu prasītājai visus tiesāšanās izdevumus.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

2002.gada 2.augustā dzimtsarakstu nodaļā reģistrēta prasītājas un atbildētāja laulība.

Laulības laikā prasītāja par saviem atsevišķiem līdzekļiem iegādājusies transporta līdzekli /auto marka/.

Ierodoties uz automašīnas ikgadējo valsts tehnisko apskati, valsts akciju sabiedrības „Ceļu satiksmes drošības direkcija" pārstāvis informēja prasītāju, ka automašīnai ir uzlikts liegums.

Prasītāja konstatējusi, ka liegums automašīnai uzlikts pamatojoties uz nolēmumu civillietā Nr.C29840113, ko lūgusi reģistrēt tiesu izpildītāja.

Ar minēto nolēmumu no atbildētāja par labu SIA /Nosaukums A/ piedzīti zaudējumi 80`548,77 EUR.

Prasības pieteikumā norādīts, ka automašīna ir prasītājas atsevišķa manta, ko apliecina turpmāk minētais.

2016.gada 7.novembrī prasītāja vienojās ar automašīnas pārdevēju SIA /Nosaukums B/ par nomaksas pirkumu, nosakot, ka pirkuma maksa ir 2`783 EUR. Automašīnas atsavināšanu prasītājai apliecina 2016.gada 7.novembra pavadzīme Nr.150073. 2016.gada 5.decembrī automašīna reģistrēta uz prasītājas vārda, ko apliecina transporta līdzekļa reģistrācijas apliecība Nr./numurs/.

Pirkuma maksas par automašīnu samaksu prasītāja veica divos maksājumos, proti, 2017.gada 25.janvārī uz pārdevēja kontu pārskaitīta pirkuma maksas daļa 1`300 EUR apmērā, ko apliecina bankas konta izraksts par periodu no 25.01.2017-25.01.2017, bet 2017.gada 2.martā uz pārdevēja kontu pārskaitīta atlikusī pirkuma maksas daļa 1`483 EUR apmērā, ko apliecina bankas konta izraksts par periodu no 02.03.2017-02.03.2017.

Naudas līdzekļus 2`783 EUR apmērā, ko prasītāja samaksāja par automašīnas iegādi, prasītāja kā dāvinājumu skaidrā naudā saņēmusi no atbildētājas mātes /pers. E/. Atbilstoši Civillikuma 91.panta pirmās daļas 3.punktam šie līdzekļi atzīstami par prasītājas atsevišķu mantu.

Prasītāja atsaukusies uz Civillikuma 91.panta pirmās daļas 5.punktu, norādot, ka dāvinājumā saņemtos naudas līdzekļus prasītāja izmantojusi automašīnas iegādei, tādējādi atvietojot bez atlīdzības saņemto mantu (naudas līdzekļus) ar citu mantu (automašīnu), automašīna ir prasītājas atsevišķā manta.

2016.gada 20.jūnijā /pers. E/ no sava bankas konta noņēmusi naudas līdzekļus 500 EUR, ko apliecina 2016.gada 28.septembra maksājuma uzdevums Nr.774208 par 500 EUR noņemšanu no konta.

2016.gada 30.novembrī /pers. E/ no sava banka konta noņēmusi naudas līdzekļus 300 EUR, ko apliecina 2016.gada 30.novembra maksājuma uzdevums Nr.209210 par 300 EUR noņemšanu no konta.

No iepriekšminētā redzams, ka kopsummā no konta tika noņemti naudas līdzekļi 2`800 EUR, no kuriem naudas līdzekļus 2`783 EIR apmērā /pers. E/ uzdāvināja prasītājai.

Pēc naudas līdzekļu 2`783 EUR saņemšanas no /pers. E/, prasītāja tos iemaksājusi savā bankas kontā: 1) 2017.gada 21.janvārī 40 EUR; 2) 2017.gada 25.janvārī 1`325 EUR; 3) 2017.gada 6.februārī 100 EUR; 4) 2017.gada 2.martā 1`350 EUR.

Tiesas sēdē lieciniece /pers. E/ liecināja, ka ir atbildētāja māte. Viņa norādījusi, ka prasītājai dāvinājusi naudas līdzekļus prasības pieteikumā norādītajā apmērā. Naudu devusi trīs reizes. Nekāds dāvinājuma līgums starp prasītāju un lieciniecei nav bijis noslēgts. Lieciniece zina, ka prasītāja krājusi naudu automašīnas iegādei, jo 2016.gada novembrī esot teikusi, ka pietrūkst 300 EUR.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 6.decembra spriedumu noraidīta prasītājas prasība. Valsts labā no prasītājas piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,57 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

No lietas materiāliem tiesa konstatējusi, ka lieciniece /pers. E/ 2016.gada 20.jūnijā no sava bankas konta saņēmusi naudas līdzekļus kopsummā 2`000 EUR, ko apliecina 2016.gada 20.jūnija bankas maksājuma uzdevums Nr.726659 par 850 EUR noņemšanu no konta, maksājuma uzdevums Nr.906508 par 150 EUR noņemšanu no konta, maksājuma uzdevums Nr.906508 par 150 EUR noņemšanu no konta, maksājuma uzdevums Nr.876428 par 500 EUR noņemšanu no konta, maksājuma uzdevums Nr.473043 par 500 EUR noņemšanu no konta.

2016.gada 28.septembrī /pers. E/ no bankas konta noņēmusi naudas līdzekļus 500 EUR, ko apliecina maksājuma uzdevums Nr.774208.

2016.gada 30.novembrī /pers. E/ no bankas konta noņēmusi naudas līdzekļus 300 EUR, ko apliecina maksājuma uzdevums Nr.209210.

No minētā redzams, ka laika periodā no 2016.gada 20.jūnija līdz 2016.gada 30.novembrim no /pers. E/ konta tika noņemti naudas līdzekļi 2`800 EUR apmērā.

No prasītājas konta izrakstiem par laika periodu no 2017.gada 21.janvāra līdz 2017.gada 2.martam redzams, ka 2017.gada 21.janvārī prasītāja savā bankas kontā iemaksājusi 40 EUR, 2017.gada 25.janvārī prasītāja savā bankas kontā iemaksājusi 1`325 EUR, 2017.gada 6.februārī iemaksājusi 100 EUR un 2017.gada 2.martā iemaksājusi 1`350 EUR.

Tiesa kritiski vērtējusi prasītājas un atbildētāja paskaidrojumus, ka naudas līdzekļi, kurus prasītāja ieguldījusi savā bankas kontā, prasītāja ir saņēmusi kā dāvinājumu no liecinieces /pers. E/, jo naudas dāvinājuma un nodošanas fakts nepierādās ne ar kādiem citiem pierādījumiem lietā. Kā norādīja prasītāja un arī lieciniece, starp viņām nav bijis noslēgts nekāds dāvinājuma līgums un lietas dalībnieku rīcībā nav citu pierādījumu, kas liecinātu par naudas dāvināšanas faktu.

Tiesa apšaubījusi, ka naudas līdzekļi, kurus prasītāja iemaksājusi savā kontā un pēc tam divos maksājumos pārskaitījusi transportlīdzekļa iegādei, ir tie paši līdzekļi, kurus viņai it kā uzdāvinājusi lieciniece, jo, pirmkārt, starp naudas izņemšanu un iemaksāšanu ir laika pārrāvums, otrkārt, lietā nav gūti pierādījumi, kas apliecinātu, ka lieciniece no sava konta noņemtos naudas līdzekļus nodevusi prasītājai, treškārt, atbildot uz tiesas jautājumu, kādēļ prasītāja 2017.gada 21.janvārī savā bankas kontā iemaksājusi tikai 40 EUR, prasītāja atbildēja, ka tajā brīdī vairāk iemaksāt nav varējusi atļauties. No norādītā tiesa izdarījusi secinājumi, ka uz 2017.gada 21.janvāri prasītājas rīcībā nav atradušies naudas līdzekļi 2`783 EUR apmērā transporta līdzekļa iegādei.

Tā kā lietā nav gūti pierādījumi, ka naudas līdzekļus /auto marka/ iegādei prasītāja ieguvusi laulības laikā bezatlīdzības ceļā vai kādā citā no Civillikuma 91.pantā norādītajiem veidiem, tiesa atzinusi, ka šie līdzekļi ir abu laulāto nopelnītie (iegūtie) naudas līdzekļi. Līdz ar to nav pamata /auto marka/, reģistrācija Nr./TL numurs/, atzīšanai par prasītājas atsevišķu mantu. Ievērojot norādīto, prasība atzīstama par nepamatotu un noraidāmu.

Atbilstoši Civillikuma 117.panta noteikumiem laulāto starpā nav nodibināta laulāto mantas šķirtība un starp laulātajiem atbilstoši Civillikuma 89.panta noteikumiem pastāv laulāt likumiskās mantiskās attiecības. Turklāt prasību par to, ka transporta līdzeklis ir laulātās atsevišķa manta, prasītāja cēlusi tikai 2018.gada 5.martā, tas ir, tikai pēc tam, kad zvērināta tiesu izpildītāja uzsākusi piedziņas procesu no atbildētājas, nevis pie transporta līdzekļa reģistrācijas.

Par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 6.decembra spriedumu prasītāja /pers. A/ iesniegusi apelācijas sūdzību, pārsūdzot to pilnā apjomā.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaukusies uz Civillikuma 1473., 1483., 1912.pantu, norādot, ka naudas dāvinājumu nav obligāti jānoformē rakstiska līguma formā, tas var būt arī mutisks darījums. Lai dāvinājums būtu spēkā, apdāvinātajam tas ir jāpieņem.

Tiesa neapmatoti atzinusi, ka automašīnas iegādei ieguldītie naudas līdzekļi (2`783 EUR apmērā) ir abu laulāto (prasītājas un atbildētāja) nopelnītie (iegūtie) naudas līdzekļi, līdz ar to nav pamata automašīnas atzīšanai par prasītājas atsevišķu mantu.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka no tiesā iesniegtajiem pierādījumiem redzams, ka laika periodā no 2016.gada 20.jūnija līdz 2016.gada 30.novembrim no /pers. E/ norēķina konta tika noņemti naudas līdzekļi 2`800 EUR, bet no prasītājas konta izrakstiem par laika periodu no 2017.gada 21.janvāra līdz 2017.gada 2.martam redzams, ka prasītāja savā kontā iemaksājusi 2`815 EUR.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka automašīna ir atzīstama par prasītājas atsevišķu mantu, kas iegādāta laulības laikā par prasītājas atsevišķu mantu – naudas līdzekļiem, ko prasītāja kā dāvinājumu ir ieguvusi laulības laikā.

Tiesas sēdē prasītāja prasību uztur, sniedz paskaidrojumus. Atbildētājas prasību atzīst, sniedz paskaidrojumus.

Motīvu daļa

Noklausoties pušu paskaidrojumus tiesas sēdē, pārbaudot lietā iegūtos pierādījumus, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un apmierināma, līdz ar to prasība arī ir pamatota un apmierināma pilnā apmērā.

Lietā pierādīts, ka prasītāja, samaksājot pirkuma maksu 2`783 EUR apmērā pārskaitījuma veidā no sava konta, iegādājās automašīnu /TL marka/, reģistrācijas Nr./TL numurs/.

Apelācijas instances tiesa pilnībā pievienojas pirmās instances tiesas Civillikuma 91.panta skaidrojumam un secinājumam, kurš pamatots ar judikatūrā nostiprinātām atziņām, ka, lai transportlīdzekli varētu atzīt par prasītājas atsevišķu mantu, ir jākonstatē, ka tas iegādāts par prasītājas atsevišķu mantu – naudas līdzekļiem, kurus prasītāja ieguvusi kā dāvinājumu laulības laikā.

Lietā nav strīda un tas pierādīts ar rakstveida pierādījumiem, ka atbildētāja māte – /pers. E/ laika periodā no 2016.gada 20.jūnija līdz 2016.gada 30.novembrim no sava konta noņēma naudas līdzekļus 2`800 EUR apmērā. Tāpat lietā no prasītājas konta pārskata redzams, ka viņa 2017.gada 21.janvārī savā bankas kontā iemaksāja 40,00 EUR, 2017.gada 25.janvārī iemaksāja –1`325 EUR, 2017.gada 6.februārī iemaksāja –100 EUR un 2017.gada 2.martā iemaksāja - 1`350 EUR. Pirmās instances tiesā lieciniece /pers. E/ liecināja, ka šo naudu uzdāvināja prasītājai.

Pirmās instances tiesa pierādījumu novērtēšanas procesā nenonāca pie secinājuma, ka iemaksātā nauda bija tieši tā nauda, kuru lieciniece paņēma no sava konta. Pirmās instances tiesa savus secinājumus pamatoja ar apsvērumiem, ka naudas dāvinājuma un nodošanas fakts nepierādās ne ar kādiem citiem pierādījumiem lietā. Dāvinājuma līgums rakstveidā pušu starpā netika noslēgts, kā arī lietas dalībnieku rīcībā nav citu pierādījumu, kas liecinātu par naudas dāvināšanas faktu. Tāpat pirmās instances tiesa ir akcentējusi, ka starp naudas izņemšanu un iemaksu kontā ir pārrāvums, kā arī, atbildot uz jautājumu, kādēļ prasītāja 2017.gada 21.janvārī savā bankas kontā iemaksājusi tikai 40 EUR, prasītāja atbildēja, ka tajā brīdī vairāk iemaksāt nav varējusi atļauties.

Kā zināms, tad tiesa pierādījumus, atbilstoši Civilprocesa likuma 97.pantam, vērtē arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Apelācijas instances tiesa, atklājot tiesiskās apziņas saturu, secina, ka tā nav tikai tiesību piemērotāja izpratne par tiesībām vai tiesisko parādību subjektīvā uztvere, jo tiesiskā apziņa atspoguļo tiesību piemērotāja pareizu sabiedrībā valdošo tiesisko parādību izpratni. Tiesiskā apziņa veidojas tikai no sabiedriskās apziņas, tādējādi individuāla tiesiskā apziņa (tiesību piemērotāja individuālā tiesiskā apziņa) nav patvaļīga jūtu vai uzskatu izpausme, bet koncentrēta un loģiska sabiedrībā pastāvošo uzskatu individualizēta atspoguļošana. Proti, individuālā tiesiskā apziņa veidojas sabiedrības realitātē, pamatojoties uz jau esošajām juridiskajām kategorijām par sabiedrības tiesībām un pienākumiem.

Tādējādi tiesiskā apziņa var tikt piepildīta ar tiesību piemērotāja izpratni par pareizām sabiedrībā valdošām tiesiskajām parādībām, kuras var tikt balstītas uz tā paša tiesību piemērotāja dzīvē gūtiem novērojumiem.

Apelācijas instances tiesa kā tiesību piemērotāja izskatāmajā strīdā nevar piekrist pirmās instances pierādījumu novērtējumam tieši raugoties no tiesiskās apziņas skatu punkta. Pirmās instances tiesa pierādījumu kopumam nav devusi vērtējumu, vadoties no sabiedrībā valdošām tiesiskajām parādībām, kuras atspoguļotos secinājumos par dzīvē gūtiem novērojumiem.

Apelācijas instances tiesa secina, ka vairums naudas dāvināšanas gadījumos, kuri notiek ģimenes lokā vai starp tuviem cilvēkiem, netiek slēgti rakstveida līgumi. It sevišķi gadījumos, ja darījumi notiek par salīdzinoši nelielām summām, kā tas ir izskatāmajā strīdā. Apelācijas instances tiesa par ierastu pastāvošai tiesiskai kārtībai atzīst situāciju, kad vīra māte dāvina naudu vedeklai, neprasot pretī nekādus rakstveida apliecinājumus. Arī laika posmu starp naudas noņemšanu no konta un tā ieskaitīšanu kontā (divi līdz seši mēneši) nevar uzskatīt par tādu, kas būtu ārpus saprātīgā termiņa. Bez tam prasītāja paskaidroja, ka naudu viņa glabāja mājās aploksnēs. Vienā aploksnē glabāja lielās naudas zīmes, bet otrā mazās. Tieši šis apstāklis bija par pamatu viņas paskaidrojumiem pirmās instances tiesas sēdē, ka 2017.gada 21.janvārī vairāk kontā iemaksāt nevarēja atļauties, jo uz banku bija paņēmusi līdzi aploksni ar mazo nominālu vērtību banknotēm.

Novērtējot lietā iegūtos pierādījumus, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz dzīvē gūtiem novērojumiem, apelācijas instance instances tiesa secina, ka to apjoms un pastāvošās pušu un liecinieces attiecības ar lielu ticamības pakāpi norāda, ka prasītāja naudu saņēma dāvinājumā no vīra mātes. Lietā nav pierādījumu vai saprātīgas un loģiski pamatojamas šaubas, ka nauda, kura tika pārskaitīta par automašīnas iegādi, nebija saņemta dāvinājumā, līdz ar to apelācijas sūdzības iebildumi atzīstami par pamatotiem.

Attiecīgi apelācijas instances tiesa strīdus automašīnu atzīst par prasītājas kā laulātās atsevišķo mantu atbilstoši Civillikuma 91.panta pirmās daļas 3.punktam, kas paredz, ka katra laulātā atsevišķā manta ir manta, ko laulātais ieguvis bez atlīdzības laulības laikā.

Civilprocesa likuma 41.panta pirmajā daļā noteikts, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Kā jebkuras tiesību normas iztulkošanā, tiesai ir jāņem vērā ne tikai gramatiskā iztulkošanas metode, bet arī citas tiesību normu iztulkošanas metodes, tostarp sistēmiskā metode, noskaidrojot tiesību normas jēgu saistībā ar citām tiesību normām, un teleoloģiskā (jēgas un mērķa) metode, noskaidrojot tiesību normas jēgu, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar attiecīgo tiesību normu jāsasniedz.

Civilprocesa likuma 1.panta pirmā daļa noteic, ka katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Atbilstoši Civilprocesa likuma 127.panta pirmajai daļai personai ir tiesības celt tiesā prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības.

Tātad civilprasības pamatā ir prasītāja civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums vai apstrīdējums, un attiecīgi persona, pret kuru ceļama prasība jeb atbildētājs, ir persona, kura ir aizskārusi vai apstrīdējusi prasītāja civilās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses.

Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas pirmā teikuma norma ir iztulkojama kopsakarā ar iepriekšminētajām tiesību normām par civilās tiesvedības būtību. No tām izriet tiesas izdevumu atlīdzināšanas jēga un mērķis – izdevumi par tiesvedības procesu ir jāmaksā tam, kurš ir vainojams šo izmaksu radīšanā. Atbildētājam ir jāmaksā tiesas izdevumi, ja viņš devis iemeslu pamatotas prasības celšanai. Citiem vārdiem, personai, kas cietusi no tiesību aizskāruma, nav jāmaksā izdevumi, kas radušies šī tiesību aizskāruma novēršanas procesā.

Parasti atbilstoši prasības tiesvedības būtībai atbildētājs lietā būs vainojams prasītāja tiesību aizskārumā. Tomēr ir atsevišķi izņēmuma gadījumi, kad persona, kura ir atbildētāja statusā, nav vainojama prasītāja tiesību aizskārumā, proti, kad persona var iegūt kādu mantisku labumu tikai prasības kārtībā un kad šī labuma iegūšana ir atkarīga vienīgi no paša prasītāja izvēles un rīcības nevis no atbildētāja.

Ievērojot visu iepriekš minēto, Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas pirmajā teikumā ietvertā tiesību norma nav piemērojama gadījumos, kad persona, kura ir atbildētājas procesuālajā statusā, nav aizskārusi prasītāja tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses un nav devusi iemeslu prasītājam prasības celšanai *(Latvijas Republikas Augstākā tiesas 2018.gada 29.janvāra spriedums lietā SKC-48/2018)*.

Konkrētajā gadījumā atbildētājs prasītājas kā atsevišķa laulātā īpašuma tiesības uz laulāto mantu nebija ne aizskāris, ne arī apstrīdējis iepriekšminēto tiesību normu izpratnē. Prasība pret atbildētāju celta, lai aizsargātu strīdus īpašumu un nepieļautu piedziņas vēršanu no trešo personu puses. Attiecīgi izskatāmajā lietā tiesas izdevumi ir jāuzņemas pašai prasītājai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz sprieduma motīvu daļā norādītajām materiālām tiesību normām un Civilprocesa likuma 430.pantu, 432. – 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

prasību apmierināt.

Atzīt transportlīdzekli /TL marka/, transportlīdzekļa identifikācijas numurs (VIN) /šasijas numurs/, valsts reģistrācijas numura zīme /TL numurs/, par /pers. A/, personas kods /personas kods/, atsevišķo mantu.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas un pieejamības dienas tiesas kancelejā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Spriedums sastādīts un pieejams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā 2019.gada 15.jūlijā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis M.Sviķis

Tiesnese M.Šķendere

Tiesnese I.Ošiņa